

Székely János

Történelmi megbékélés – lehetőség vagy keresztény kötelesség?

Nagyon nagy örömmel, nagy szeretettel köszöntök mindenkit. A Biblia és Jézus maga arra tanít minket: legfőbb parancsunk az élet, legfőbb törvény a szeretet. Mégpedig azért, mert maga a teremtő Isten, aki alkotta az univerzumot és alkotta az embert, ő is Atya, Fiú és Szentlélek örök szeretete. Ez az élet forrása, ebből vannak a galaxisok, atommagok, ebből van az ember. Akkor lesz az életünk teljes, akkor tud kibontakozni, ha szeretetben élünk. Ez egy lét-törvény. Aki ezzel szemben él, az lassanként elpusztul, legalábbis lelki/szellemi értelemben.

Ez igaz a nemzetek életére is. Ha magyarságunk – pl. a Trianon miatti elkeseredésében – elkezd más népeket lenézni, elkezd gyűlöletben, bosszúvágyban élni, akkor a nemzetünk lelkileg elsatnyul, elpusztul. Az élet törvénye csakis a szeretet útján található meg és kereshető. A bibliai *szeretet-törvény nem valamifajta bárgyúságot jelent*. Nem azt jelenti, hogy a feketét is mondjuk fehérnek, a rosszat is mondjuk jónak, hogy mindenre kedvesen mosolyogjunk. Jézus például olyat is mond, hogy ha vét ellened a felebarátod, akkor fedd meg. Nem azt mondja, hogy nyeld le, hanem azt mondja, hogy szólj neki. Néha, amikor nem szólunk, nem mondjuk ki az igazságot, ez nem is annyira szeretetből fakad, hanem kényelmességből. Ha a másik élete számít, ha az igazság számít, akkor bátran, még akkor is, ha ez nehéz, az ember kimondja. Másutt Jézus azt mondja, hogy legyetek az emberekkel szemben óvatosak, legyetek szelídek, mint a galambok, de okosak, mint a kígyók. A szeretet-himnuszban azt olvassuk: a szeretet nem örül a gonoszságnak, hanem örömet az igazság győzelmében leli. A szeretet tehát nem bárgyúságot jelent. Jelenti például azt, hogy szabad magamat védenem, sőt néha kötelességem is magamat védeni. Ahogyan az emberi szívbe nem mindent kell beengedni, nem mindenfajta rágalmat, rosszindulatot, támadást, hanem csak azt engedjük be, aki minket ismer és szeret. A szívünk szentélyét védjük.

Éppen így egy népnek is szabad magát védenie, sőt kötelessége. Ahogyan ezt tette millió alkalommal az Ószövetség népe, vagy tette Kapisztrán Szent János Nándorfehérvárnál. Az evangéliumi szeretet tehát nem bárgyúságot jelent. Azonban az evangélium határozottan tanít arra, hogy *soha ne gyűlöljünk*. Az emberben a gyűlölet gyökerei lassanként elkezdenek növekedni, erősödni, ez egy mérgező dolog, ami minket is pusztít. Jézus ezért mondja, hogy az elenség felé sohase gyűlölettel fordulj, ne válj olyanná, mint ő, hanem mindig szeretettel. Vagy Pál apostol azt mondja: ne engedd, hogy legyőzzön a rossz, inkább te győzd le a rosszat jóval. Bőjte Csaba atyának nagyon híres mondata az, hogy ha egy helyen sötétség van, azt karddal nem lehet szétkasabolni, de

elég meggyújtani egy gyertyát, és a sötétség máris menekül. A rosszat jóval lehet legyőzni. Ezt teszi Jézus a kereszten: a világ gyűlöletét szeretettel győzi le. Bőjte Csaba atya gyakran mondta, hogy az ő egész élete egy kicsit nemes bosszú, azért, amit átélt az ő édesapja, azért, amit átélt az erdélyi magyarság. Nagyon sokáig forrt benne a fájdalom, a méreg. Egy idő múlva arra jött rá, hogy a legnemesebb bosszú, ha szebbé teszi a világot. A gyerekek szívébe szeretetet vitt, fényt vitt. Ne engedd, hogy legyőzzön a rossz, inkább te győzd le a rosszat jóval.

Két bibliai történetet emelnék ki. Az egyik az az eset, amikor azt halljuk, hogy valaki tartozik egy szolgatársának 100 dénárral. 100 dénár akkoriban egy elég jelentős összeg volt, 1 dénár volt egy szegény embernek egy napi keresete, tehát 100 dénár több mint 3 hónapi kereset volt, akár félmillió-egymillió Ft körüli összeg ez a tartozás. Abban az időben szokásos volt, hogy az ilyen adósokat börtönbe vetették, adósok börtönébe. Igen gyakran meg is ostromozták őket, hogy lássa a rokonság, megsajnálja és segítsen az adósságot kifizetni. Amit a szolga tesz, amikor börtönbe vetteti a szolgatársát, az teljesen normális. Abban az időben ezt így csinálták. Mi is igen gyakran azt gondoljuk, az, hogy haragszom, bosszút állok, veszekszem a családomban, békétlenségben élek, normális, mindenki így él. Mikor válik a szolgának a tette borzalmassá, szörnyűvé? Akkor, ha tudjuk, hogy előtte, egynéhány perccel azelőtt 10 ezer talentumot engedett el neki az úr. Ettől válik szörnyűvé, amit tesz. Jézus arra akar tanítani, hogy az életünket ebben a háttérben lássuk, abban, hogy én is kaptam 10 ezer talentumot. Ingyenesen kaptam az életemet. A Teremtő Isten hívott engem is létre. Ha nem akarta volna, hogy létezzen a világegyetem, és létezzek én is, akkor nem lennék. Ingyen kaptam a léteget, ingyen kaptuk ezt a gyönyörű világot, ingyen kaptuk Istennek a keresztség elmenő szeretetét. Ha ebben a háttérben látom az életemet, akkor nagyon természetes lesz, hogy bőkezű vagyok, hogy szeretek.

A másik történet pedig a konkoly és a búza története. Amíg a két növény kicsi, éppen csak kinő a földből, alig lehet őket megkülönböztetni. Éppen így van a nagyon bonyolult emberi életben is. Jót és rosszat nagyon nehéz elkülöníteni. Mi emberek képtelenek vagyunk rá, ezért az Isten az ítéletet nem bízza ránk. Nem sarlókat ad a kezünkbe, hanem csak magvetést. Ebben a világban teljes rendet tenni, teljes igazságot szolgáltatni nem lehet. Ebben a földi világban teljes igazság soha nem lesz. Az öröklét távlatában lesz valamifajta igazság, beteljesedés, de ebben a véges, gyarló földi világban soha teljes igazság nem lesz. Isten nem is bízza ránk az ítéletet, hanem a szeretet magvetését.

A Biblia ebben a keretben beszél a népek kiengesztelődéséről is. Például Izrael népének a két nagy ókori ősellensége, Babilon és Egyiptom, úgy jelenik meg a Bibliában, hogy ők is Isten népei lesznek. Békekesség lesz a népek között. Izaiás könyvében ezt halljuk: nemzet nemzet ellen kardot többé nem emel, nem készülnek többé háborúra. Minden vérben forgatott ruhát elégetnek, sehol nem ártnak, és nem pusztítanak az én szent hegyemen. Isten álma a népek békéje, kiengesztelődése.

Mi következik ebből a Kárpát-medence népei számára? Úgy gondolom, következik az, hogy például a trianoni békediktátumot nem kell igazságosnak mondani. Nem kell elrejtenuünk ennek a fájdmát. Nem kell félnuünk kimondani

azt, hogy ez a fájdalom soha nem fog teljesen elmúlni. Nem kell megünnepelnünk Trianonnak az évfordulóját, sőt talán azt is kell kérnünk a Kárpát-medence többi népétől, hogy értsék meg a mi fájdalmunkat. A kiengesztelődés nem az igazságosságnak az eltüntetése, letagadása. Nagyon érdekes dolgokat mond Szent II. János Pál pápa a nemzetekről, a nemzetek kiengesztelődéséről. Például azt mondja, hogy a szabadság egy olyan dolog, amiért harcolni kell, és minden nemzedéknek fizetnie kell érte, és el kell azon gondolkodnia, hogy mi eleget fizettünk-e a népünk szabadságáért. Aztán azt is mondja, hogy egy elrabolt föld, amit egy nemzettől elvettek, az a népe után kiált, a népe pedig virraszt, várja a pillanatot, amikor itt a lehetőség, hogy a föld visszakapja a népét. Vagyis az egyház úgy gondolja, hogy *a népeknek is vannak jogai*. A nép nem mesterséges kreálmány, hanem a Teremtő Isten akaratából létezik, természetes képződmény. Abból adódik a nemzeti létünk, hogy az ember történelmi és társas lény, van anyanyelvünk, van anyaföld, amihez kötődünk. Ezt a kincset őrizni a hitünkéből is fakadó kötelességünk. Ugyanakkor nagyon fontos lenne arra figyelni, hogy ez a fájdalom soha ne váljék a szomszédos népek elleni bármifajta megvetéssé. Még kevésbé gyűlöletté, rosszindulattá. Sőt azt gondolom, meg kellene nekünk, magyaroknak tanulnunk őszintén örülni annak, hogy létrejött a független szlovák állam, létrejött a független horvát állam. Ezek a népek végre önrendelkezési jogokkal bírnak, végre kibontakoztathatják a kultúrájukat. Trianon kapcsán azt is ki kellene fejezni, hogy ennek őszintén örülünk. Nagyon fontos lenne őszintén szembenézni a múltunk botlásaival, gyöngeségeivel. Azzal együtt, hogy a magyarság sokat tett is a nemzetiségekért, de nagyon sokat vétett is ellenük.

Hadd idézzek föl egy talán meglepő dolgot Käfer István egyik nagyszerű könyvéből – *Magyar szlovákságismeret* –: egyik legnagyobb magyar költőnk, Vörösmarty Mihály egy eléggé provokatív és negatív szlovák újságcikkre, ami azt mondja: millió jövevényszó van a magyar nyelvben szlovák, illetőleg tót nyelvből, a tót nélkül meg se tudnánk szólalni, erre írt egy verset, amit nem teszünk bele a kötetekbe, mert eléggé szegénytelen és furcsa, amit ő ír:

Azt mondd: ha magyar szóból a tót kimaradna,
Szólani nem tudván, bőgene a' ki magyar.
Hogy lehet az, hogy te egészen tót csak bőgni tudsz, és
Medve hazádban nem hallani emberi szót. –
„Krk, Szmrt, prszt –“ Ne üvöls! mert elfúlsz tőle 's bőgyödből
A zab, melyet evél, – vissza bőfögve megöl.

Nem ritka sajnos magyar tollból ilyesfajta megjegyzés, ilyesfajta mentalitás szlovákok, románok és mások felé. Ezzel is fontos lenne szembenézni. Azzal, hogy 1874-ben a szlovák nyelvű gimnáziumokat bezárták, '75-ben a Matica slovenská kulturális egyesületet pánszlávizmus vádjával bezárták. De akár azzal is, hogy a második világháborúban Kárpátalján rengeteg nemzetiségi oktatási intézményt bezártak. Vannak bűneink. S ezzel fontos lenne őszintén szembenézni.

Hadd fogalmazzak meg egy-két javaslatot a témával kapcsolatban. Nagyon örülnék annak, ha a trianoni évforduló alkalom lenne a magyarságnak például

arra, hogy szembesüljünk azzal, milyen óriási kincseket kaptunk a nemzetiségeinktől is. Mennyi nagy költőnk, művészünk, építészünk, tudósunk, a történelmünk nagy alakjai közül hányan a nemzetiségeink közül valók. Sajnos rengeteg magyar fiatalnak erről fogalma sincs. Jónak látnám akár egy ilyen kislexikon kiadását ilyesfajta címmel, hogy *A Kárpát-medence közös kincsei*. Fölnyitni a szemünket arra, hogy mennyire összetartozunk, mennyit kaptunk egymástól. Beszélni arról, amit mi, magyarok tettünk a nemzetiségekért, de azt is, amit tettünk esetleg ellenük.

Nagyon örülnék annak, ha a középiskolai tankönyvekbe egyre inkább bekerülne a szomszéd népek irodalma, költészete, művészete, tudománya, híres emberei. A gimnáziumban egyébként mi rengeteget tanultunk erről – a ferences gimnáziumban olyan magyartanárunk volt, aki szlovák, szlovén, horvát stb. költőknek a verseit tanította nekünk.

Nagyon örülnék annak, ha az egyetemeken a Kárpát-medence nyelveinek, kultúrájának hangsúlyos helye lenne és maradna. Nemcsak gazdasági szempontból mérlegelnénk ezt, sokkal nagyobb ennek a tétje.

S egy utolsó gondolat: ami a Kárpát-medence népeit leginkább összeköti, az a hitünk. Nagyon sok ilyen élményem volt, ahol ezt átéltem. Például Erdélyben zarándokoltunk, és bementünk az egyik ortodox kolostorba, amit egyébként sajnos nagyon csúnya módon a görögkatolikus egyháztól vett át, vagy hát rabolt el az ortodox egyház, állami segítséggel. Szinte soha oda katolikus papot nem engednek be, de látták, hogy püspök jön, gondolták, mégiscsak illik a kapukat megnyitni. Bementünk a templomba, és a kolostornak a vezetője ott állt, látszott, hogy rendkívül ideges, nem tudja, mit csináljon, de végül is megengedte, hogy imádkozzunk, énekeljünk. S imádkoztunk, még hozzá egy-két szót, amit egy kicsit tudtam, románul is mondtam, egyáltalán, amit elmondtam, utólag kiderült, hogy teljesen jól értette – és lehetett látni, hogy az az ember, aki rettentő ideges, lassanként megnyugszik, a végére megszólalt magyarul, amit talán soha addig a paptársai előtt nem tett. Adott egy gyönyörű ikont. A *keresztény hitünk az egyik legerősebb kapocs*, ami összeköt. Talán mindannyian hallottuk azt, hogy a román parlament a család intézményét mint férfi és nő szeretet-szövetségét definiálta. Szövetségesek vagyunk, sokkal inkább, mint azt gondolnánk.

Azt kívánom, hogy ismerjék fel a testvériség útját, az élet útja az egyetlen járható út, amely előrevisz. Ez nem az igazság letagadását jelenti, hanem egy tágabb, mindent sokkal átfogóbb egységet, valóságot, amiben *helye van igazságnak is, de még főbb, első helye van a szeretetnek*.